

ЕКОНОМІКА ФІНАНСИ МЕНЕДЖМЕНТ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НАУКИ І ПРАКТИКИ

ЕКОНОМІКА. ФІНАНСИ. МЕНЕДЖМЕНТ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НАУКИ І ПРАКТИКИ 2' 2017 (18)

2' 2017 (18)

"ЕКОНОМІКА. ФІНАНСИ. МЕНЕДЖМЕНТ: актуальні питання науки і практики"

Всеукраїнський науково-виробничий журнал

ЕФМ

2'2017(18)

Заснований у 1997 році під назвою "Вісник Вінницького державного сільськогосподарського інституту". У 2010 – 2014 роках виходив під назвою "Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету" з 2015 року "Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики"

Свідоцтво про державну реєстрацію засобів масової інформації №21154-10954ПР від 31.12.2014 р.

Засновник

Вінницький національний аграрний університет

Редакційна колегія:

Головний редактор

доктор економічних наук, професор, академік НААН Калетнік Г.М.

Заступник головного редактора

кандидат економічних наук Кіреєва Е.А.

Члени редакційної колегії:

*доктор юридичних наук, професор Авдійський В.І. (Росія);
доктор, професор Белік П. (Словаччина); доктор економічних наук,
професор Буреннікова Н.В.; доктор економічних наук, доцент Вдовенко Л.О.;
кандидат економічних наук Гончарук І.В.; кандидат економічних наук Гончарук Т.В.;
доктор економічних наук, професор Горська О. (Словаччина); доктор економічних наук,
професор Гуцаленко Л.В.; доктор, професор Данн Дж. В. (США); доктор економічних
наук, професор, академік НААН Дем'яненко М.Я.; доктор економічних наук, професор,
академік НААН Жук В.М.; доктор економічних наук, професор,
академік НААН Кваша С.М.; доктор економічних наук, член-кореспондент НААН
Кириленко І.Г.; доктор економічних наук, професор Коляденко С.В.; доктор економічних
наук, професор Клепауці Б. (Польща); доктор економічних наук, професор Мазур А.Г.;
доктор економічних наук, професор, академік НААН Малік М.Й.; доктор економічних наук,
професор Масленнікова Н.П. (Росія); доктор юридичних наук, доцент Мельничук О.Ф.;
кандидат економічних наук, доцент Мулик Т.О.; доктор економічних наук, професор,
академік НААН Панасюк Б.Я.; доктор економічних наук, доцент Польова О.Л.;
доктор економічних наук, професор Прутська О.О.; доктор економічних наук,
професор Свиноус І.В.; доктор економічних наук, професор, академік НААН
Сичевський М.П.; кандидат економічних наук Томчук О.В.; доктор економічних наук,
доцент Ціхановська В.М.; кандидат економічних наук Шаманська О.І.;
доктор економічних наук, професор Шпикуляк О.Г.; доктор економічних наук, професор,
академік НААН Шпичак О.М.; кандидат економічних наук, доцент Янчук Г.В.*

Адреса редакції: **21008, Вінниця, вул. Сонячна, 3, тел. 52 - 07 - 37**
Сайт журналу: <http://efm.vsau.org/>, Електронна адреса: efm@vsau.vin.ua

*Відповідальний секретар редакції, кандидат сільськогосподарських наук,
доцент – Янчук В.І.,*

*літературний редактор-коректор і переклад іноземною мовою – Хомяковська Т.О.,
технічний секретар і оператор комп'ютерного набору – Пришляк Н.В.*

©Вінницький національний аграрний університет, 2017

"ECONOMY. FINANCES. MANAGEMENT:

Topical issues of science and practical activity"

Ukrainian Scientific and Production Journal

EFM

2' 2017 (18)

Founded in 1997 under the name "Herald of Vinnitsa State Agricultural Institute".

In 2010 - 2014 years was published under the name of "Collected Works of Vinnytsia National Agrarian University".

Since 2015 "Economy. Finances. Management: topical issues of science and practical activity".

Certificate of registration of mass media №21154-10954 PR from 31.12.2014

Founder:

Vinnytsia National Agrarian University

Editorial Board:

Chief editor

Doctor of Economic Sciences, professor, academician of NAAS of Ukraine **Kaletnik H.**

Assistant chief editor

Candidate of Economic Sciences **Kirieieva E.**

Editorial Staff Members:

Doctor in law, professor **Aydiyskyi V. (Russia)**; Doctor, professor **Belik P. (Slovakia)**;
Doctor of Economic Sciences, professor **Buriennikova N.**; Doctor of Economic Sciences,
associate professor **Vdovenko L.**; Candidate of Economic Sciences **Honcharuk I.**;
Candidate of Economic Sciences **Honcharuk T.**; Doctor of Economic Sciences,
professor **Horska E. (Slovakia)**; Doctor of Economic Sciences, professor **Hutsalenko L.**;
Doctor, professor **Dann J.V. (USA)**; Doctor of Economic Sciences, professor,
academician of NAAS of Ukraine **Demianenko M.**; Doctor of Economic Sciences, professor,
academician of NAAS of Ukraine **Zhuk V.**; Doctor of Economic Sciences, professor,
academician of NAAS of Ukraine **Kvasha S.**; Doctor of Economic Sciences, corresponding
member of NAAS of Ukraine **Kyrylenko I.**; Doctor of Economic Sciences, professor
Koliadenko S.; Doctor of Economic Sciences, professor **Klepatski B. (Poland)**; Doctor of
Economic Sciences, professor **Mazur A.**; Doctor of Economic Sciences, professor,
academician of NAAS of Ukraine **Malik M.**; Doctor of Economic Sciences,
professor **Maslennikova N. (Russia)**; Doctor in Law, associate professor **Melnychuk O.**;
Candidate of Economic Sciences, associate professor **Mulyk T.**;
Doctor of Economic Sciences, professor, academician of NAAS of Ukraine **Panasiuk B.**;
Doctor of Economic Sciences, associate professor **Polyova O.**; Doctor of Economic Sciences,
professor **Prutska O.**; Doctor of Economic Sciences, professor **Svynous I.**;
Doctor of Economic Sciences, professor, academician of NAAS of Ukraine **Sychevskyi M.**;
Candidate of Economic Sciences, associate professor **Tomchuk O.**;
Doctor of Economic Sciences, associate professor **Tsikhhanovska V.**;
Candidate of Economic Sciences, associate professor **Shamanska O.**;
Doctor of Economic Sciences, professor **Shpykuliak O.**; Doctor of Economic Sciences,
professor, academician of NAAS of Ukraine **Shpychak O.**;
Candidate of Economic Sciences, associate professor **Yanchuk H.**

Address of editorial office: **21008, 3. Sonyachna Str, Vinnytsia, 52 - 07 - 37,**

Web site: <http://efm.vsau.org/>, e-mail: efm@vsau.vin.ua

Editor secretary - Candidate of Agricultural Sciences, Associate Professor - **Yanchuk V.**,
language corrector, translator - **Khomyakovs`ka T.**,
technical secretary and computer operator - **Pryshliak N.**

©Vinnytsia National Agrarian University, 2017

ЗМІСТ

ЕКОНОМІКА ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ CARL ZULAUF. UKRAINE GRAIN AND OILSEED PRODUCTION: ASSESSING RECENT SUCCESS TO ATTAIN SUSTAINABLE SUCCESS	7
ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ І ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА О.В. БЕСКУПСЬКА. ВПРОВАДЖЕННЯ ЕКОЛОГО-ОРІЄНТОВАНИХ МЕТОДІВ ВИРОБНИЦТВА НА ПІДПРИЄМСТВАХ ПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ	15
ІННОВАЦІЙНА ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ О.М. РАДІОНОВА. ПЕРЕРОЗПОДІЛ ІНВЕСТИЦІЙ ЯК ІМПЕРАТИВ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ МІСТА	24
ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ І СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ О.В. МАКОЛКІНА. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ	34
БІЗНЕС І ПІДПРИЄМНИЦТВО Ю.В. СТАВСЬКА. РОЗВИТОК ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВПЛИВУ ФАКТОРІВ СВІТОВОГО РИНКУ	42
МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ, МОДЕЛІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ І.І. БУРДЕНЮК, Л.О. ВОЛОНТИР. ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО: АНАЛІЗ СТАНУ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ	50
ІНСТИТУЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ, ФІНАНСІВ, МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПРАВА Д.В. КОВАЛЬОВ. КОНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	60
ФІНАНСОВО-КРЕДИТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ І ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА Л.М. КИШ. АНАЛІЗ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ТА МОЖЛИВОСТІ ЇЇ ОПТИМІЗАЦІЇ	70
БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ М.В. ПРАВДЮК. ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЦТВОМ ПРОДУКЦІЇ АКВАКУЛЬТУРИ	79
А.А. МАШЕВСЬКА. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКУ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА	93
ДИСКУСІЇ О.В. КЛИМЧУК. ЕКОНОМІКО-ТЕХНОЛОГІЧНІ ПРОЦЕСИ ЕФЕКТИВНОГО РЕГІОНАЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА БІОГАЗУ В УКРАЇНІ	104
ДУМКА МОЛОДОГО ВЧЕНОГО О.С. МЕЛЬНИК. БІОЛОГІЧНІ АКТИВИ ТА БІОЛОГІЧНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ РИБНИЦТВА: ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ І КЛАСИФІКАЦІЯ	114

Журнал внесено в оновлений перелік наукових фахових видань України з економічних наук під назвою **"ЕКОНОМІКА. ФІНАНСИ. МЕНЕДЖМЕНТ: актуальні питання науки і практики"** (підстава: Наказ Міністерства освіти і науки України 21.12.2015 №1328).

Включений до міжнародних наукометричних баз і каталогів наукових праць:
Національної бібліотеки ім. В.І. Вернадського, Україна, сайт: <http://nbuv.gov.ua>
Google Академія, сайт: <http://scholar.google.com.ua>

Матеріали друкуються українською, англійською і російською мовами.

Номер схвалено і рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Вінницького національного аграрного університету, протокол № 7 від 31 січня 2017 р.

Усі права застережені. Тексти статей, таблиці, графічний матеріал, формули захищені законом про авторські права. Передрук і переклад статей дозволяється за згодою авторів. Відповідальність за зміст публікацій і достовірність наведених в них даних та іншої інформації, несуть автори статей. Висловлені у надрукованих статтях думки можуть не збігатися з точкою зору редакційної колегії і не покладають на неї ніяких зобов'язань.

Підписано до друку 31 січня 2017 року
Формат 60x84/8. Папір офсетний.
Друк офсетний. Ум. друк. арк. 14,4
Тираж 100.
Зам № 39

Віддруковано у
Вінницькому національному аграрному університеті
м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, 21008.
Свідоцтво про внесення до державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 5009 від 10.11.2015

CONTENTS

ECONOMY AND EFFICIENCY PRODUCTION AND BUSINESS ACTIVITIES

CARL ZULAUF. UKRAINE GRAIN AND OILSEED PRODUCTION: ASSESSING RECENT SUCCESS TO ATTAIN SUSTAINABLE SUCCESS 7

ECONOMICS OF MANAGEMENT AND PROTECTION OF THE ENVIRONMENT

O. BESKUPSKA. IMPLEMENTATION OF ECOLOGICAL METHODS OF PRODUCTION ON THE PROCESSING INDUSTRY ENTERPRISES 15

INNOVATIONS AND INVESTMENT ACTIVITIES

O. RADIONOVA. INVESTMENTS REALLOCATION AS AN IMPERATIVE OF INNOVATION DEVELOPMENT OF THE CITY 24

ISSUES OF ECONOMIC AND SOCIAL POLICY

O. MAKOLKINA. PROBLEMS AND PROSPECTS OF LAND RELATIONS IN UKRAINE 34

BUSINESS AND ENTREPRENEURSHIP

Y. STAVSKA. THE DEVELOPMENT OF TOURISM INDUSTRY IN UKRAINE IN TERMS OF FACTORS OF THE WORLD MARKET 42

MATHEMATICAL METHODS, MODELS AND INFORMATION TECHNOLOGIES IN ECONOMICS

I. BURDENYUK, L. VOLONTYR. ORGANIC PRODUCTION: ANALYSIS AND PROGNOSED OF DEVELOPMENT 50

INSTITUTIONAL ISSUES OF ECONOMICS, FINANCE, MANAGEMENT AND LAW

D. KOVALYOV. CONSTITUTIONAL BASIS OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY IN UKRAINE 60

FINANCIAL AND CREDIT SUPPORT AND TAX POLICY

L. KYSH. ANALYSIS OF STRUCTURE OF CAPITAL AND POSSIBILITIES FOR ITS OPTIMIZATION 70

ACCOUNTING, ANALYSIS AND AUDIT

M. PRAVDIUK. PROVIDING OF ACCOUNTING-INFORMATION FOR MANAGEMENT OF AQUACULTURE PRODUCTION 79

A. MASHEVSKA. LEGAL REGULATION OF ACCOUNTING OF WAGES AT AGRICULTURAL ENTERPRISES 93

DISCUSSION

O. KLYMCHUK. ECONOMIC AND TECHNOLOGICAL PROCESSES OF EFFECTIVE REGIONAL BIOGAS PRODUCTION IN UKRAINE

VIEWPOINT OF A YOUNG SCIENTIST

O. MELNYK. BIOLOGICAL ASSETS AND BIOLOGICAL TRANSFORMATION IN FISH FARMING: ECONOMIC NATURE AND CLASSIFICATION 114

The journal is entered on an updated list of scientific professional editions of Ukraine on economic sciences called "**Economy. Finances. Management: actual issues of science and practical activity**" (Resolution of Ministry of Education and Science of Ukraine №1328 from 21.12.2015).

Included with the international scientometric databases and directories of scientific publications:
The National Library V.I. Vernadsky, Ukraine, site: <http://nbuv.gov.ua>
Google Scholar website: <http://scholar.google.com.ua>

Materials are published in Ukrainian, English and Russian Languages.

Issue is approved and recommended to publish at the decision of the Academic Council of Vinnytsia National Agrarian University, Act № 7 from 31 January 2017

All rights are reserved. The texts of articles, tables, graphics, formulas are reserved by copyright. Reproduction and translation of articles are permitted with the consent of the authors. The authors of the articles are responsible for the content and accuracy of publications, presented data and other information. The views expressed in the articles do not necessarily reflect the views of the editorial board and do not impose any obligation on it.

Signed for printing 31 January 2017
Format 60x84 / 8. Offset paper.
Offset Printing. pp. 14,4
Circulation 100.
№ 39

Published by Vinnytsia National Agrarian University
21008, Vinnytsia, 3 Soniachna str.
Subject of publishing activity license
SK №5009 from 10.11.2015

**Тематична спрямованість
Всеукраїнського науково-виробничого журналу
"ЕКОНОМІКА. ФІНАНСИ. МЕНЕДЖМЕНТ:
актуальні питання науки і практики"**

наукові та виробничі аспекти економічної та фінансової діяльності
суб'єктів в агропромисловій сфері та суміжних галузях,
соціально-економічного розвитку села

Шановні автори публікацій!

Статті мають бути оформлені згідно нормативів МОН України і вимог журналу (вимоги розміщені на сайті журналу: <http://efm.vsau.org/>), прохання надсилати на електронну адресу: efm@vsau.vin.ua

**До друку приймаються статті українською, російською,
англійською мовами, за такими рубриками:**

- ❖ Сторінка головного редактора
- ❖ Теорія і історія економічної думки
- ❖ Розвиток продуктивних сил і виробничих відносин
- ❖ Економіка та ефективність виробничо-господарської діяльності
- ❖ Економіка природокористування і охорони навколишнього середовища
- ❖ Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика
- ❖ Інноваційна та інвестиційна діяльність
- ❖ Проблеми економічної і соціальної політики
- ❖ Бізнес і підприємництво.
- ❖ Ринок. Ціноутворення. Інфраструктура
- ❖ Логістика і транспорт
- ❖ Менеджмент та маркетинг
- ❖ Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці
- ❖ Соціальна сфера. Розвиток територій
- ❖ Світова економіка та зовнішньоекономічна діяльність
- ❖ Інституційні проблеми економіки, фінансів, менеджменту та права
- ❖ Практичні аспекти розвитку виробничих систем і соціуму
- ❖ Фінансово-кредитне забезпечення і податкова політика
- ❖ Бухгалтерський облік, аналіз та аудит
- ❖ Дискусії
- ❖ Думка молодого вченого
- ❖ Апробація економічних досліджень
- ❖ Новини економіки, фінансів і менеджменту
- ❖ Новини законодавства
- ❖ Видання з актуальних проблем економіки, фінансів і менеджменту
- ❖ Вітальні проєкти
- ❖ Повідомлення
- ❖ Наші дописувачі

■ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ І ПОДАТКОВА
ПОЛІТИКА

УДК 338.32.053.4

**АНАЛІЗ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ТА
МОЖЛИВОСТІ ЇЇ ОПТИМІЗАЦІЇ ©**

*Л.М. КИШ,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри моделювання та
інформаційних технологій в економіці,
Вінницький національний
аграрний університет
(м. Вінниця)*

Від обраної структури капіталу залежить його вартість та рівень фінансового ризику. Її ефективна зміна є чинником збільшення віддачі на власний капітал, що виражається в перевищенні величини рентабельності власного капіталу над рентабельністю сукупних активів. Таким чином, проблема оптимізації структури капіталу є однією з найважливіших задач, що вирішуються в рамках управління капіталом корпорації і фінансовими ризиками, а вдосконалення методики формування оптимальної його структури є актуальним питанням.

У статті розглянуто наявність, структуру та рух капіталу ПрАТ “Федорівське”. Визначено його складові елементи та їх питому вагу. Проаналізовано основні тенденції динаміки капіталу підприємства та динаміки окремих складових частин. Здійснено аналіз ефективності структури капіталу підприємства. Визначено його найбільш ефективні складові. Досліджуються методи та критерії оптимізації структури капіталу. На основі проведених розрахунків за критерієм максимізації рівня фінансової рентабельності та за критерієм мінімізації вартості капіталу було визначено можливу структуру капіталу ПрАТ “Федорівське”.

Ключові слова: капітал, фінансова стійкість, ефективність використання капіталу, рентабельність капіталу, оптимальна структура капіталу.

Табл. 6. Літ. 11.

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки підприємству належить самостійно здійснювати свою діяльність. Ефективність управління наявними фінансовими ресурсами є одним із інструментів підтримки самостійності.

У процесах господарської діяльності відбувається постійний кругообіг капіталу, тобто відбувається послідовна зміна з грошової форми на матеріальну і навпаки. В залежності від того, наскільки оптимально вибрано співвідношення між різними видами капіталу, буде залежати його ефективність, а також ефективність діяльності підприємства в цілому. У зв'язку із затримкою руху коштів на будь-якій стадії кругообігу капіталу є необхідність у додаткових витратах, і це може викликати значне погіршення фінансового стану підприємства. Якщо ж обрати оптимальну

© Л.М. КИШ, 2017

структуру капіталу, тоді буде досягнутий ефект за рахунок прискорення його обіговості, що, швидше за все, буде виражатись, в першу чергу, в збільшенні обсягів випуску продукції без понесення додаткових витрат. Як правило, до приросту капіталу в кінцевій формі може призвести прискорення обіговості капіталу [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам ефективного використання капіталу підприємства та оптимізації його структури присвятили свої праці багато зарубіжних і вітчизняних вчених: О. Бланк [1], Л. Вдовенко, А. Поддєрьогін, В. Подольська [8], О. Польова [11], П. Самуельсон [9], О. Чорна. Однак, з огляду на важливість даної проблеми, висвітленої в роботах вчених, для кожного конкретного підприємства потрібне уточнення оптимальної структури його капіталу, що дасть можливість підвищити фінансову стійкість.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є визначення ефективності використання капіталу на ПрАТ “Федорівське” та розрахунок його оптимальної структури за різними критеріями.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансовий стан та фінансові результати підприємства перш за все визначаються структурою капіталу і ефективністю його використання.

Бланк О.І. вважає, що структура капіталу є оптимальною в тому випадку, коли складається таке співвідношення використання власних і позикових коштів, за умови якого забезпечується ефективна пропорційність між коефіцієнтом фінансової рентабельності та коефіцієнтом стійкості підприємства, тобто максимізується його ринкова вартість [1, 213].

Подольська В.О. та Ярїш О.В. вважають, що оптимізація структури капіталу - це «таке співвідношення між власним і позиковим капіталом, за якого забезпечується найефективніша пропорційність між дохідністю та фінансовою стійкістю підприємства» [8, 355].

Тому розглянемо стан капіталу на ПрАТ “Федорівське”.

Таблиця 1

Аналіз наявності, складу і структури загального капіталу на ПрАТ “Федорівське”, 2013-2015 рік

Склад капіталу	2013 р.		2014 р.		2015 р.		Зміни за звітний період (+,-)	
	Сума, тис.грн	Питома вага, %	Сума, тис.грн.	Питома вага, %	Сума, тис.грн.	Питома вага, %	Сума, тис.грн.	Питома вага, %
1. Загальний капітал	15394,6	100	18821,2	100	29953,1	100	14558,5	
2. Основний капітал	8940,8	58,08	13337,5	70,86	15964,5	53,30	7023,7	-4,78
3. Оборотний капітал	6453,8	41,92	5483,7	29,14	13988,6	46,70	7534,8	4,78
- грошові засоби	69,7	0,45	65	0,35	58,2	0,19	-11,5	-0,26
- запаси	5900,2	38,33	5017,4	26,66	8781,7	29,32	2881,5	-9,01
- дебіторська заборгованість	483,9	3,14	398,7	2,12	5145,9	17,18	4662	14,04
4. Власний капітал	14899,8	96,79	16059	85,32	22535,8	75,24	7636	-21,55

Джерело: власні розрахунки за даними ПрАТ “Федорівське”

Дані таблиці 1 свідчать, що загальна сума капіталу підприємства за 2013-2015 роки збільшилась на 14558,5 тис. грн. За всіма складовими, за винятком грошових коштів, спостерігається тенденція приросту капіталу. Обсяг грошових засобів зменшився на 11, 5 тис. грн., що може негативно позначитись на фінансовій стійкості та ліквідності підприємства.

Розподіл засобів між основним і оборотним капіталом на початок періоду склав 58,08% і 41,92% відповідно. На кінець звітної періоду співвідношення практично не змінилося – відповідно 53,3% і 46,7%. Проте в 2014 дане співвідношення складало 70,86% та 29,14% відповідно. Якщо розглянути структуру оборотного капіталу, то найбільшу питому вагу займають запаси (близько 30%). За 2013 -2015 роки їх питома вага зменшилась на 9,01%. Таке скорочення в загальному свідчить про звільнення підприємства від зайвих запасів. Різке збільшення дебіторської заборгованості і її частки в оборотних активах (відповідно 4662 тис. грн та 14,04%) може свідчити про необачну кредитну політику підприємства стосовно покупців; про збільшення обсягу продажів; про неплатоспроможність і банкрутство частини покупців

Ефективність структури капіталу характеризує таблиця 2. Оскільки коефіцієнт концентрації власного капіталу показує, яка величина власного капіталу припадає на одиницю активів (зменшення склало 0,22 пункти), ефективність використання активів значно знизилась за досліджуваний період. Відповідно коефіцієнт концентрації залученого капіталу збільшився на 0,22 у порівнянні 2015 року з 2013. Тобто, на 1 грн. господарських коштів підприємства припадає на 0,22 грн. залученого капіталу більше. Якщо залучений капітал використовувати ефективно, то дану тенденцію не можна вважати абсолютно негативною для підприємства.

Таблиця 2

**Показники ефективності структури капіталу на ПрАТ “Федорівське”,
2013 – 2015 роки**

Показники	Роки			2015 +/- до 2013
	2013	2014	2015	
Величина власних оборотних коштів (капітал, що функціонує)	6453,8	5483,7	13988,6	7534,8
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	0,97	0,85	0,75	-0,22
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,03	0,15	0,25	0,22
Рентабельність основного капіталу	13	9	38	25
Рентабельність власного капіталу	7,78	7,49	27	19,22
Період окупності власного капіталу	12,85	13,35	3,70	-9,15
Рентабельність загального капіталу підприємства	7,53	6,39	20,31	12,78
Рентабельність перманентного капіталу	18,24	21,93	43,50	25,25
Оборотність власного капіталу	0,09	0,08	0,32	0,23

Джерело: власні розрахунки за даними ПрАТ “Федорівське”

Усі показники рентабельності капіталу (основного, власного, загального та перманентного) за досліджуваний період зросли, що свідчить про його ефективне використання. Кожна гривня витраченого капіталу за 2013-2015 роки стала приносити більше прибутку. Проте дане збільшення було стрибкоподібним, оскільки в 2014 році порівняно з 2013 відбулось зниження усіх показників рентабельності. Це зумовлено в першу чергу зменшенням прибутковості підприємства.

Зменшення періоду окупності власного капіталу на 9,15 свідчить про те, що власний капітал швидше повертається до підприємства за рахунок чистого прибутку.

Оборотність власного капіталу показує, скільки виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на одиницю власного капіталу, тобто на підсумок 1 розділу пасиву балансу. Даний показник має тенденцію до зростання за досліджувані роки, а в порівнянні 2015 з 2013 роком він зріс на 0,23. Величина оборотних коштів показує, скільки капіталу на підприємстві функціонує. За досліджувані роки цей показник збільшився на 7534,8 тис. грн.

Оптимізація структури капіталу є найбільш важливим і складним етапом усього процесу ефективного його використання.

Жоден з науковців на даний момент не може запропонувати єдиного універсального методу оптимізації структури капіталу, використовуючи який підприємство визначило б оптимальне співвідношення між власним і позиковим капіталом.

Серед розглянутих виділяють три основні методи оптимізації структури капіталу:

- оптимізація структури капіталу за критерієм максимізації рівня фінансової рентабельності;
- оптимізація структури капіталу за критерієм мінімізації вартості капіталу;
- оптимізація структури капіталу за критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків.

Проведемо оптимізацію структури капіталу за критерієм максимізації рівня фінансової рентабельності. Для таких оптимізаційних розрахунків використовується механізм фінансового левериджу (табл.5).

Таблиця 5

Розрахунок оптимізації структури капіталу за критерієм максимізації рівня фінансової рентабельності на ПрАТ “Федорівське”

Показники	Варіанти розрахунку		
	2013 рік	2014 рік	2015 рік
1	2	3	4
1. Сума власного капіталу, тис. грн.	14899,8	16059	22535,8
2. Можлива сума позикового капіталу, тис. грн.	494,8	2762,2	7417,3
3. Загальна сума капіталу, тис. грн.	15394,6	18821,2	29953,1
4. Коефіцієнт фінансового левериджу (п.2/п.1)	0,03	0,17	0,33
5. Коефіцієнт валової рентабельності активів, %	0,69	0,43	0,62
6. Ставка відсотку за кредит без ризику, %	21,0	21,0	21,0
7. Премія за ризик, %	-	1,0	2,0
8. Ставка відсотку за кредит з урахуванням ризику, %	21,0	22,0	23,0
9. Сума валового прибутку без відсотків за кредит	223,11	80,93	185,71

Продовження табл. 5

1	2	3	4
10. Сума відсотків за кредит, які сплачуються	103,91	607,68	1705,98
11. Сума валового прибутку з урахуванням сплати відсотків за кредит	119,2	-526,75	-1520,27
12. Ставка податку на прибуток	0	0	0
13. Сума податку на прибуток	0	0	0
14. Сума чистого прибутку, що залишається у розпорядженні підприємства	119,2	-526,75	-1520,27
15. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу (коефіцієнт фінансової рентабельності), %	0,8	-3,28	-6,75

Джерело: власні розрахунки за даними ПрАТ “Федорівське”

Розрахунки показали, що власний капітал буде рентабельним при коефіцієнті фінансового левериджу 0,03 – це буде оптимальне співвідношення між позиковим і власним капіталом.

Оптимізація структури капіталу за критерієм мінімізації його вартості базується на попередній оцінці вартості власного і позикового капіталу за різних умов його залучення та здійсненні багатоваріантних розрахунків середньозваженої вартості капіталу (табл.6).

Таблиця 6

Розрахунок оптимізації структури капіталу за критерієм мінімізації вартості капіталу на ПрАТ “Федорівське”

Показники	Варіанти розрахунку		
	2013 рік	2014 рік	2015 рік
1. Загальна потреба в капіталі, тис. грн.	11156,3	18422,2	24806,7
2. Варіанти структури капіталу, %			
а) власний (акціонерний)	25	30	40
б) позиковий (кредит)	75	70	60
3. Рівень передбачуваних дивідендних виплат, %	6,0	6,3	6,5
4. Рівень ставки відсотку за кредит з урахуванням премії за ризик, %	21,0	22,0	23,0
5. Ставка податку на прибуток	0	0	0
6. Податковий коректор	1	1	1
7. Рівень ставки відсотку за кредит з урахуванням податкового коректору	21,0	22,0	23,0
8. Вартість складових частин капіталу, %			
а) власної частини капіталу	1,5	1,89	2,6
б) позикової частини капіталу	15,75	15,4	13,8
9. Середньозважена вартість капіталу, %	17,25	17,29	16,4

Джерело: власні розрахунки за даними ПрАТ “Федорівське”

Як видно з проведених розрахунків, мінімальна середньозважена вартість капіталу досягається при співвідношенні власного і позикового капіталу у пропорції 40/60. Така структура капіталу дозволить максимізувати реальну ринкову вартість підприємства (при решті незмінних умов).

Оптимізація структури капіталу за критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків пов'язана з процесом диференційованого вибору джерел фінансування різних складових частин активів підприємства.

З цією метою всі активи підприємства поділяються на такі групи:

а) позаоборотні активи;

б) постійна частина оборотних активів. Вона являє собою незмінну частину сукупного їх розміру, яка не залежить від сезону та інших коливань обсягу операційної діяльності та не пов'язана з формуванням запасів сезонного зберігання, дострокового завезення і цільового призначення;

в) змінна частина оборотних активів. Вона являє собою змінну частину їх сукупного розміру, яка пов'язана з сезонним зростанням обсягу реалізації продукції, необхідністю формування в окремі періоди діяльності підприємства товарних запасів сезонного зберігання, дострокового завезення і цільового призначення.

Існують три принципових підходи до фінансування різних груп активів підприємства:

а) консервативний підхід передбачає, що за рахунок власного і довгострокового позикового капіталу повинні фінансуватись позаоборотні активи, постійна частина оборотних активів і половина змінної частини оборотних активів. Інша половина повинна фінансуватись за рахунок короткострокового позикового капіталу. Така модель фінансування активів забезпечує високий рівень фінансової стійкості підприємства;

б) помірний (компромісний) підхід передбачає, що за рахунок власного і довгострокового позикового капіталу повинні фінансуватись позаоборотні активи і постійна частина оборотних активів, в той час, як за рахунок короткострокового позикового капіталу – увесь обсяг змінної частини оборотних активів. Така модель забезпечує прийнятний рівень фінансової стійкості підприємства;

в) агресивний підхід передбачає, що за рахунок власного і довгострокового позикового капіталу повинні фінансуватись тільки поза- оборотні активи, в той час, як всі оборотні активи повинні фінансуватись за рахунок короткострокового позикового капіталу. Така модель створює значні проблеми в забезпеченні платоспроможності і фінансової стійкості підприємства, однак дозволяє здійснювати операційну діяльність з мінімальною потребою у власному капіталі.

Проте ми не можемо провести відповідні розрахунки за даним методом, оскільки у нас відсутні інвестиції у капітал.

Висновки. Таким чином, оптимізація структури капіталу – це важливий етап стратегічного аналізу капіталу, який полягає у визначенні такого співвідношення між вартістю, втіленою у кошти підприємства, які йому належать і приносять прибуток, та вартістю, інвестованою в грошові кошти, що залучаються на основі їх повернення, за умови якого досягається максимальна ефективність діяльності підприємства.

Кінцеве рішення, що приймається з даного питання, дозволяє сформулювати на майбутній період показник “цільової структури капіталу”, у відповідності із яким буде здійснюватись подальше його формування на підприємстві шляхом залучення додаткових фінансових засобів за рахунок інвестиційних джерел.

З розглянутих більш ефективною виявилась друга модель, а перша засвідчила, що підприємство використовує свій капітал неефективно. Доцільно збільшити обсяги грошових коштів та переглянути співвідношення між власним та залученим капіталом.

Список використаних джерел

1. Бланк И.А. Управление активами и капиталом предприятия – К.: Ника – Центр, Эльга, 2003. – 448 с.
2. Головка Т. В. Стратегічний аналіз : навч.-метод. посіб. / Т.В. Головка, С.В. Сагова; за ред. М. В. Кужельного. – К. : КНЕУ, 2002. – 198 с.
3. Жукова О. А., Киш Л. М. Організація і методика економічного аналізу: Навч. посіб. - Вінниця : Вінницька газета, 2012. - 301 с.
4. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз : підручник / Г.О. Крамаренко, О.Є. Чорна. – К. : Центр навч. л-ри, 2008. – 392 с.
5. Корж Р.В. Развитие теории структуры капитала / Р.В. Корж// Инвестиции: практика та досвід. – 2012. – № 13. – С. 22-25.
6. Литовченко О.Ю. Оптимізація структури капіталу як складова стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємства [Електронний ресурс] / О.Ю. Литовченко, С. А. Макуха// Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – № 29 – С. 134-136. – Режим доступу: http://www.nbuuv.gov.ua / portal/natural/Vetp/2010_29/10loucso.pdf.
7. Наумова Н. В. Эффективное управление капиталом и источниками его покрытия на промышленных предприятиях региона / Н. В. Наумова, Б.И. Герасимов, Л.В. Пархоменко. – Тамбов : ТГТУ, 2004. – 104 с.
8. Подольська В. О. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / В.О. Подольська, О.В. Яріш. – К. : Центр навч. л-ри, 2007. – 488 с.
9. Самуэльсон П. Экономика. Economics [Текст] : учебное пособие : пер. с англ/ П. Самуэльсон, В. Нордхаус.–16-е изд.–М.; СПб.; К.: Вильямс, 2000. – 688 с.
10. Яремко І. Й. Управління капіталом підприємства: економічний і фінансовий інструментарій : монографія / І. Й. Яремко. – Л. : Каменяр, 2006. – 176 с.
11. Польова О.Л. Оцінка ефективності управління власним капіталом підприємства / О.Л. Польова, А.С. М'яковська // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2016. – № 8. – С. 27-34.

Список використаних джерел у транслітерації / References

1. Blank Y.A. Upravlenye aktyvamy y kapytalom predpryyatyuya – K.: Nyka – Tsentr, El'ha, 2003. – 448 s.
2. Holovko, T.V. Stratehichnyy analiz : navch.-metod. posib. / T.V. Holovko, S.V. Sahova; za red. M. V. Kuzhel'noho. – K. : KNEU, 2002. – 198 s.
3. Zhukova O. A., Kysh L. M. Orhanizatsiya i metodyka ekonomichnoho analizu: Navch. posib. - Vinnytsya : Vinnyts'ka hazeta, 2012. - 301 s.
4. Kramarenko, H. O. Finansovyuy analiz : pidruchnyk / H.O. Kramarenko, O.Ye. Chorna. – K. : Tsentr navch. l-ry, 2008. – 392 s.
5. Korzh R.V. Rozvytok teoriyi struktury kapitalu / R.V. Korzh// Investytsiyi: praktyka ta dosvid. – 2012. – No 13. – S. 22 – 25.
6. Lytovchenko O. Yu. Optymizatsiya struktury kapitalu yak skladova stratehiyi zabezpechennya finansovoyi bezpeky pidpryyemstva [Elektronnyy resurs] / O.Yu. Lytovchenko, S. A. Makukha// Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti. – 2010. – No 29 – S. 134 – 136. – Rezhym dostupu: http://www.nbuuv.gov.ua/ portal/natural/Vetp/2010_29/10loucso.pdf.

7. Naumova N.V. Эффективное управление капиталом у собственников его собственности на промышленных предприятиях региона / N.V. Naumova, B.Y. Herasymov, L.V. Parkhomenko. – Tambov : THTU, 2004. – 104 s.
8. Podol's'ka V. O. Finansovyy analiz : navch. posib. / V. O. Podol's'ka, O.V. Yarish. – K. : Tsentr navch. l-ry, 2007. – 488 s.
9. Samuəl'son P. Экономика. Economics [Tekst] : учебное пособие : пер. с англ. / P. Samuəl'son, V. Nordkhaus.–16-е изд.–М.; СПб.; К.: Вильямс, 2000. – 688 с.
10. Yaremko I. Y. Upravlinnya kapitalom pidpryyemstva: ekonomichnyy i finansovyy instrumentariy : monohrafiya / I. Y. Yaremko. – L. : Kamenyar, 2006. – 176 s.
11. Polova O.L. Otsinka efektyvnosti upravlinnia vlasnym kapitalom pidpryyemstva / O.L. Polova, A.S. Miarkovska // Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky. – 2016. – № 8. – S. 27-34.

ANNOTATION
ANALYSIS OF STRUCTURE OF CAPITAL AND POSSIBILITIES FOR ITS OPTIMIZATION

*KYSH Lyudmila,
Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of the Department of Design and
Information Technologies in Economics,
Vinnytsia National Agrarian University
(Vinnytsia)*

The cost and level of financial risk depends on the selection of capital structure. Its effective change is the factor of increase of return on a property asset which is expressed in exceeding of size of profitability of property asset above profitability of the combined assets. Thus, a problem of optimization of capital structure is one of the major tasks, which is decided within the framework of management of the capital of the corporation and financial risks, and perfection of methods of forming of its optimal structure is an urgent question.

The availability, structure and flow of the capital at private joint-stock company "Fedorovskoe" is considered in the article. Its component elements and specific gravity are determined. The basic tendencies of dynamics of capital of enterprise and dynamics of separate component parts are analysed. The analysis of efficiency of capital of enterprise structure is carried out. Its most effective constituents are defined. Methods and criteria of optimization of capital structure are investigated. On the basis of the conducted calculations upon the criterion of maximization of level of financial profitability and upon the criterion of minimization of cost of capital a possible capital structure of private joint-stock company of "Fedorovskoe" was established.

Key words: capital, financial stability, efficiency of the use of capital, profitability of capital, optimal capital structure.

Tabl. 6. Lit. 11.

АННОТАЦИЯ АНАЛИЗ СТРУКТУРЫ КАПИТАЛА И ВОЗМОЖНОСТИ ЕЕ ОПТИМИЗАЦИИ

*КИШ Людмила Николаевна,
кандидат экономических наук, доцент кафедры моделирования
и информационных технологий в экономике,
Винницкий национальный аграрный университет
(г. Винница)*

От избранной структуры капитала зависит его стоимость и уровень финансового риска. Ее эффективное изменение является фактором увеличения отдачи на собственный капитал, который выражается в превышении величины рентабельности собственного капитала над рентабельностью совокупных активов. Таким образом, проблема оптимизации структуры капитала является одной из важнейших задач, которые решаются в рамках управления капиталом корпорации и финансовыми рисками, а совершенствование методики формирования его оптимальной структуры является актуальным вопросом.

В статье рассмотрено наличие, структура и движение капитала частного акционерного общества "Федоровское". Определены его составные элементы и их удельный вес. Проанализированы основные тенденции динамики капитала предприятия и динамики отдельных составных частей. Осуществлен анализ эффективности структуры капитала предприятия. Определены его наиболее эффективные составляющие. Исследуются методы и критерии оптимизации структуры капитала. На основе проведенных расчетов по критерию максимизации уровня финансовой рентабельности и по критерию минимизации стоимости капитала была определена возможная структура капитала частного акционерного общества "Федоровское".

Ключевые слова: капитал, финансовая стойкость, эффективность использования капитала, рентабельность капитала, оптимальная структура капитала.

Табл. 6. Лит. 11.

Інформація про автора

КИШ Людмила Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри моделювання та інформаційних технологій в економіці, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: ljudmilakish@rambler.ru).

KYSH Lyudmila - Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Design and Information Technologies in Economics, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3, Soniachna str., e-mail: ljudmilakish@rambler.ru).

КИШ Людмила Николаевна - кандидат экономических наук, доцент кафедры моделирования и информационных технологий в экономике, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, ул. Солнечная 3, e-mail: ljudmilakish@rambler.ru).

